

[Kirkeministeren.]

nødvendigjort ved revisionsbestemmelsen.

Der er rejst enkelte problemer, som jeg ganske kort skal nævne. Det ærede medlem hr. Lysholt Hansen og flere andre ordførere ønskede fuld offentlighed ved menighedsrådsmøder. Jeg kan tilsige min principielle tilslutning dertil; jeg så også gerne, at man gav bestemmelsen en formulering i den retning. Når vi har givet den en mere forsigtig formulering, er det simpelt hen ud fra kendskabet til de praktiske forhold. Jeg synes imidlertid, det var udmærket, hvis man kunne drøfte dette spørgsmål i udvalget og muligvis finde en anden formulering.

Det ærede medlem hr. Lysholt Hansen sagde noget om, at kommunalrådenes afgørelser griber direkte og afgørende ind i befolkningens forhold, og i den forbindelse tænkte jeg netop, at når vi nu har en så omfattende folkekirke, som vi har, skulle det også gerne være sådan, at dens forhold direkte og afgørende interesserede hele befolkningen. I teorien er vi altså ganske enige.

Jeg er glad for, at det ærede medlem også nævnte muligheden af eventuelt at få menighedsrådsvalgene lagt sammen med kommunalrådsvalgene. Jeg har selv gang på gang luftet den samme tanke; men jeg tror, at man i visse kirkelige kredse ville være noget ængstelig for, at det skulle politisere menighedsrådsvalgene i for høj grad. Bedre var det, om man kom væk fra at have disse mange fredsvalg og direkte fik menighedsrådsvalg, der kaldte på befolkningens interesse. Jeg personlig tror, det ville vække større interesse, hvis man havde kommunalrådsvalg og menighedsrådsvalg sammen. Jeg synes, det er udmærket, hvis det kan blive diskuteret her og dermed overvejet, inden det bliver rejst for offentligheden. Jeg ville måske nok mene, at dette netop ved en lille revisionslovændring ville være et meget stort problem at tage op; men man kunne muligvis sigte imod at få denne ændring gennemført næste gang.

Hvad angår den af det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen nævnte eventuelle feltpræstordning, siger det sig selv, at vi i kirkeministeriet har opmærksomheden henvendt på de problemer, der måtte rejse sig,

hvis vi får en ny forsvarsordning. Vi har jo prøvet gennem et forslag om stiftskapellaner at finde en sund og naturlig måde at imødekomme de problemer, der kunne rejse sig om noget mere varierede stillinger inden for folkekirken, men denne ordning gik jo ikke igennem her i tinget, og det er derfor kun godt, at spørgsmålet igen kommer til drøftelse.

Jeg takker som sagt for tilslutningen til lovforslaget og håber på en hurtig og velvillig udvalgsbehandling.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Lysholt Hansen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om offentlig forsorg. (Vedrørende arbejdsanstalter m. v.).

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 945, fremsættelsen i tidenden sp. 920).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Francke: Jeg takker den højtærede socialminister for det fremsatte lovforslag, der tilsigter en udbygning af den bestående forsorg, som i henhold til den gældende lovgivning er etableret bl. a. vedrørende landets arbejdsanstalter.

Trods alle forebyggende foranstaltninger må det sikkert erkendes, at der altid i et samfund vil være en gruppe mennesker, som er kommet så langt ned i social henseende eller er ved at komme det, at de ikke kan klare sig i den normale tilværelse, en gruppe personer, som hidtil normalt er blevet klassificeret sammen med de asociale.

Lovforslaget bygger i væsentlig grad på de 4 betænkninger, som er afgivet af det udvalg, der i 1948 af den daværende social-

[Francke.]

minister blev nedsat med den opgave dels at undersøge de foranstaltninger, der i henhold til gældende lovgivning har kunnet gennemføres, dels at komme med forslag til nye behandlingsformer, der mere effektivt kunne medvirke til de omtalte personers mulige genrejsning til deltagelse i en mere normal tilværelse i samfundet.

Jeg føler trang til at udtale min dybeste anerkendelse af de værdifulde, dybtgående og detaljerede redegørelser, udvalget har afgivet. Det fremgår med al tydelighed af dette materiale, af disse betænkninger — der, så vidt jeg kan bedømme, har været inde på alle forhold og problemstillinger omkring vore arbejdsanstalter, de nogenlunde tilsvarende private institutioner og de patienter, der findes alle disse steder — at vi er sakket bagud med den forsorg, der her er tale om. I udstrakt grad har mange af disse institutioner nærmest været betragtet som opbevaringssteder, og deres muligheder for at udføre helbredelses- og resocialiseringsarbejde har været meget begrænsede.

De senere års erfaringer har imidlertid lært os, at disse menneskers genrejsning i mange tilfælde kan lykkes, når nye behandlingsmetoder tages i brug. Jeg tænker her på såvel lægelige som socialpsykologiske og psykiatriske undersøgelser og behandlingsformer. Det er derfor rigtigt, synes jeg, når disse de senere års fremskridt nu søges yderligere befæstet ved de foreslåede ændringer til forsorgsloven, og jeg kan på mit partis vegne tiltræde lovforslaget i princippet.

Det er hensigten, at der skal skabes en bedre ydre ramme for arbejdet; mange af vore arbejdsanstalter er ikke tidssvarende mere, men trænger til en modernisering. Samtidig hermed tænker man at nedlægge tvangsarbejdsanstalterne. Der skal knyttes mere, jeg må måske hellere sige særligt kvalificeret behandlingspersonale til anstaltsforsorgen som helhed, netop med henblik på at kunne forøge resocialiseringsbestræbelserne.

Tilskudsordningen foreslås udbygget for godkendte private institutioner, herunder arbejdskolonier, Kofoeds Skole, politiets hjælpetjeneste m. fl., der tager sig af tilsvarende patienter, som findes på arbejds-

anstalter, ligesom der til det forsorgsarbejde, som varetages på herberger, vil kunne ydes støtte til at gennemføre resocialiseringsarbejde.

Finansieringsformerne for driften af vore arbejdsanstalter foreslås ændret, således at ca. 90 pct. af driftsudgifterne — herunder tænkes også udgifter til forrentning og afskrivning af nyinvesteringer i bygninger medregnet — skal bæres af staten og det mellemkommunale refusionsforbund, medens ca. 10 pct. skal dækkes lokalt, d. v. s. af amtskommuner og købstæder i det område, der er fælles om driften af en eller flere arbejdsanstalter.

Som sagt kan jeg på mit partis vegne anbefale alle disse ændringsforslag til den gældende lovgivning, ligesom vi kan tiltræde de øvrige forslag til ændringer, herunder lempelsen af forsorgslovens principielle forbud mod, at der ydes rejsehjælp til subsistensløse personer i almindelighed. Lempelsen går ud på, at der efter anmodning kan ydes unge mennesker under 25 år en rejsehjælp, når det antages, at de derved fremefter vil kunne få ophold f. eks. hos forældre eller andre nære pårørende. Det er desværre ikke ukendt, at enkelte unge mennesker, der har søgt til de større byer og dér har stået helt alene, hurtigt er gået til bunds. Det vil da ofte være den hurtigste og bedste genrejsning for dem, at de kommer tilbage til vante omgivelser.

Den hovedlinje, der ligger i lovforslaget, at alt resocialiseringsarbejde skal ske efter frivillighedens princip, kan jeg tiltræde, selv om det i visse tilfælde kan bringe skuffelser.

Jeg har et enkelt spørgsmål, jeg gerne vil rejse over for den højtærede socialminister: jeg har fæstet mig stærkt ved den lille belægningsgrad, der er på mange af vore arbejdsanstalter, og vil derfor spørge, om der ikke ville være fordele ved at foretage nogen centralisering her, økonomiske fordele, men også, og ikke mindst, at det derved kan blive nemmere at gennemføre de tidsvarende behandlingsformer.

Sluttelig vil jeg gerne have taget den tanke op til ny overvejelse, som daværende socialminister K. K. Steincke gjorde sig til salsmand for ved socialreformens gennemførelse i 1933, og som gik ud på at komme bort fra benyttelsen af ordet „arbejdsanstalt“ og finde en bedre dækkende be-

[Francke.]

tegnelse. Steincke havde tænkt på betegnelsen „arbejdshjem“, som også umiddelbart synes mig at dække, men der kunne måske findes en endnu bedre.

Jeg anbefaler det foreliggende lovforslag til velvillig behandling.

Foged: På mit partis vegne kan jeg sige, at vi som helhed kan tiltræde lovforslaget. Det er desværre nødvendigt at have arbejdsanstalter — sådan lyder den korte konklusion af den betænkning, anstaltsudvalget har forelagt os. Også jeg vil gerne takke anstaltsudvalget for det dygtige og oplysende arbejde, der er udført; problemet er så vel belyst, at vi formodentlig kan gå ind i et positivt arbejde på dette område.

Der findes medborgere, som ikke kan få deres liv indpasset i samfundets daglige rytme. Det kan have mange årsager. Økonomiske, helbredsmaessige eller ægteskabelige vanskeligheder er vel de hyppigste årsager til disse tilpasningsvanskeligheder. Ofte er der også spiritus med i spillet. Vi må erkende denne tingenes tilstand og derudfra søge at finde den bedste løsning på problemet.

Såvel staten som kommunerne, herunder også amterne, og mange enkeltpersoner har gjort en stor indsats for at hjælpe disse ulykkelige medborgere. Det er vel for øvrigt sådan, at i visse tilfælde har arbejde udført af enkeltpersoner vist sig at være den værdifuldeste støtte i så henseende. Jeg skal blot nævne Koføeds Skole, Falk Hansens arbejde, Arbejde Adlers arbejde, Det blå Kors' arbejde, Københavns politis hjælpearbejde og Møltrup Optagelseshjem, for at tage en stribe af dem. Den bedste udgang af dette forsorgsarbejde ville utvivlsomt være, om man kunne skaffe et tilstrækkeligt antal af disse organer til at overtage det pågældende arbejde, også fordi arbejdet er af en sådan art, at det næsten kræver idealister for rigtigt at lykkes.

Lederne og medarbejderne må nødvendigvis være mennesker, der føler det som en personlig opgave at være med i dette arbejde. Om vi så ansætter aldrig så mange læger eller psykologer, hjælper det alt sammen såre lidt, om ikke den daglige ledelse forstår at skabe harmoni over dagliglivet på disse anstalter. Nu anvendte

jeg med vilje ordet „anstalter“, men når jeg anvendte det, var det mere for at påkalde opmærksomhed om dette ord, idet jeg håber, at vi kan nå frem til en anden betegnelse. Et ordvalg, som man nødvendigvis anvender, når de pågældende personer selv er til stede, burde også afskaffes i almindelig sprogbrug. Navne som Koføeds Skole, Møltrup Optagelseshjem o. lign. har en helt anderledes venlig klang. Alene navnene virker indbydende over for de pågældende. At komme på „anstalt“ er ikke noget tillokkende, og selv om det ikke er en højskole, de pågældende skal optages på, ønsker man jo dog fra samfundets side på den bedst mulige måde at komme i kontakt med disse mennesker i håb om, at de atter må blive hjemme i det normale samfund.

Der er visse områder, som vi gerne vil have nøjere belyst i et udvalg. Hvorvidt vi som foreslået skal oprette to store hjem, et for øernes område og et for Jyllands område, eller om vi til en begyndelse skulle nøjes med ét hjem af den pågældende karakter for derved at blive lidt mere sikker på, hvordan man fremtidig bør gribe sagen an, det kan vel være et af spørgsmålene.

Om lederen som foreslået i lovforslaget skal være en „forsorgsmedarbejder“ eller et almindeligt menneske, der har vist ualmindelige egenskaber netop med hensyn til at komme i kontakt med de pågældende mennesker, må vel være et andet spørgsmål. Der må være muligheder for at knytte de mest velegnede medarbejdere til arbejdet uden skelen efter en bestemt uddannelse. Den historiske udvikling også i vor tid har netop vist, at der nu og da dukker personer og personligheder op, som har særlige evner i så henseende, og de bør naturligt kunne komme ind i arbejdet også uden at være pligtige at have en bestemt forudgående uddannelse.

I lovforslaget foreslås, at der straks ved indlæggelsen skal foretages en gennemgribende lægeundersøgelse. Måske står det ikke så stærkt i lovforslaget, men den højtærede minister har udtalt det også i sin fremsættelsestale. Ofte kan det måske være nødvendigt, men i langt de fleste tilfælde vil det sikkert være helt unødvendigt. Her er et område, hvor efter min opfattelse lederen af hjemmet ganske nøgternt skal

[Føged.]

være i stand til at vurdere de nyankomne og selv træffe de fornødne dispositioner med henblik på, om det er nødvendigt med en undersøgelse af en læge.

Da jeg for få dage siden modtog årsberetning fra optagelseshjemmet Møltrup, så jeg, at der dér har været ca. 40 personer daglig året rundt, altså gennemsnitligt, eller ca. 15 000, når man summerer det op for hele året, og at lægeregningen for det år var siger og skriver 41 kr. Da jeg tillige har nøje kendskab til hjemmets daglige drift, må jeg måske nok tilføje, at de stedlige læger har aflagt flere besøg, end de 41 kr. lader formode, men også disse læger har så meget tilovers for arbejdet, hjemmene og mændene, at de yder en frivillig personlig indsats, hvilket også medvirker til yderligere tryghed for de personer, der kommer på hjemmet. Jeg tror, det er en gavnlig islet, hvis også lægerne på denne måde kan inddrages.

Jeg vil gerne takke den højtærede minister specielt for § 41, der omhandler anerkendte arbejdskolonier. Det ville eventuelt have været det bedste, om problemer i stigende grad kunne løses af disse hjem, men vi erkender, at der skal mere til, og vi vil medvirke til en rimelig løsning.

Vedrørende lovforslagets økonomiske rækkevidde kan det formodentlig ikke blive væsentlig anderledes, end det er i øjeblikket, og forslaget om, at staten og den mellemkommunale refusion overtager de væsentligste udgifter, kan vi tiltræde. Der har været for mange mærkelige situationer, hvor den enkelte kommune ikke har villet overtage noget ansvar for en tidligere borger, og det håber jeg vi kan komme ud over i fremtiden. Det er, som om kommunerne skubber borgerne fra sig over i en nabokommune, som så igen skubber dem over til en tredje kommune. Jeg kunne give eksempler på netop sådanne tilfælde. Måske skulle vi i den anledning se lidt nærmere på reglerne om den enkelte borgers tilhørsforhold til kommunerne. Det må være en

almindelig menneskeret, at dog én kommune vil anerkende en person som borger, så vi ikke får, vi kan kalde dem statsløse mennesker gående imellem os.

Det forslag, der går ud på, at personer under 25 år kan hjemsendes til kommunen og få rejsehjælp hertil, må vi vel også se lidt nærmere på. Hvis man ved at yde rejsehjælp også til ældre personer kan gøre det muligt for sådanne at opnå en væsentlig hjælp alene ved omplaceringen, bør der vel ske en udvidelse af reglen ud over de 25 år.

Det var nogle af de problemer, som jeg håber vi kan få oplysning om i udvalget. I øvrigt kan vi tiltræde lovforslaget.

Asger Jensen: Man kan vist fra alle sider være enig om, at tiden er løbet fra den gamle form for tvangsarbejdsanstalter. Disse fængselslignende arbejdsanstalter er ingen pryd for vort samfund, men det er vel nok nødvendigt som foreslået i lovforslaget, at der oprettes lukkede afdelinger ved enkelteanstalter. Man kan dog have sine tvivl om, hvorvidt psykiatere og psykologer er i stand til at yde nogen indflydelse på det pågældende klientel, men det må måske også her siges, at det er et forsøg værd. Hvis blot enkelte af disse personer kan bringes tilbage til normalt samfundsliv, er det vel værd at ofre noget på det. Det er formodentlig tanken, at der skal være færreanstalter i fremtiden, i hvert fald færre med en så kvalificeret medhjælp, og det kræver formodentlig, at der skal sættes ind med et arbejde for at få koordineret kræfterne, og vi kan måske også høre om enten her eller i et udvalg, hvordan man har tænkt at dette skulle gribes an.

Den foreslåede form for betaling af driftsudgifterne ved anstalterne forekommer mig at være både rimelig og rationel. Man undgår en større korrespondance med de enkelte kommuner om de regnskabsmæssige problemer, idet statskassen med $\frac{3}{10}$ og det mellemkommunale refusionsforbund med $\frac{7}{10}$ refunderer anstalternes underskud med

[Asger Jensen.]

ca. 90 pct. Der er således bevaret en interesse for en økonomisk administration på det lokale område, men man slipper for et opkrævningssystem, som giver uforholdsmæssig store administrationsomkostninger. Man kan formodentlig i et udvalg se på, hvordan de private institutioners placering vil blive. Tanken har nok været, at der skulle ydes disse institutioner et rimeligt tilskud, men således, at der stadig ville være plads for et virkeområde for det private initiativ inden for disse institutioner.

Også den lille ændring til § 298 om rejsehjælp til personer under 25 år for at bringe unge tilbage til deres familie eller deres tidligere arbejde, uden at det kan få de sædvanlige konsekvenser for tilfælde, hvor der er ydet ulovlig rejsehjælp, kan vi tiltræde.

Jeg kan tilsige det konservative folkepartis velvillige medvirken til et arbejde i et udvalg angående det her fremsatte lovforslag.

Kirsten Gloerfelt-Tarp: Dette lovforslag, som vedrører ændringer i forsorgsloven og derfor henhører under socialministeren, har en vis forbindelse med det af indenrigsministeren fremsatte lovforslag om behandling af alkoholskadede. Den klientelundersøgelse, som der blev oplyst om i en af anstaltskommissionens betænkninger, har nemlig vist, at de $\frac{2}{3}$ af det mandlige klientel på anstalterne er drikfældige; der er forholdsvis få kvinder på anstalterne. I den udstrækning, det lykkes at få opfyldt formålet med det andet lovforslag, som senere kommer til behandling, vil der blive mindre tilgang til anstalterne af klientel af denne kategori. Jeg er enig i, at anstaltsanbringelse bør være den sidste udvej, at det forebyggende arbejde i socialforsorgen må være hovedpunktet, således som det er kommet til udtryk i det lovforslag, jeg lige nævnte, og i revalideringslovforslaget.

Meget står endnu tilbage i, at resocialiseringslinjen er gennemført i sociallovgivningen og socialkontorers og andre institutioners praksis. Det er efter min mening ikke tilfredsstillende at give nogen økonomisk hjælp til nødstedte, der kommer igen og igen og stadig glider ned ad bakke. Op-

gaven må være i så vid udstrækning som muligt at søge at bringe mennesker på ret køl, så de helt eller delvis kan klare sig selv. Flere socialkontorer har her været eksempler til efterfølgelse ved at søge denne linje i arbejdet udviklet bl. a. ved ansættelse af sociallæge og personale, som var i stand til at vejlede. I denne forbindelse vil jeg pege på betydningen af et stadig øget samarbejde mellem de forskellige hjælpende organer.

Anstaltsklientelet har i antal været i tilbagegang som allerede nævnt, og det er i dag ikke stort. Det er glædeligt, for så vidt årsagen ikke er den, at man på grund af anstaltternes indretning og behandlingsmetode har kviet sig ved at anbringe personer dér. Men hvorom alting er, kan vi ikke undvære anstalter.

Jeg deler det ærede medlem hr. Fogeds opfattelse, når han fremhævede, hvor fortrinligt et arbejde mange hjælpeinstitutioner gør på dette område, og vil særlig fæste mig ved Koføeds Skole. Jeg er klar over, at på den skole bliver der gjort en mægtig indsats, så at mange får hjælp og derved undgår senere at komme på anstalt. Men hvorom alting er, må vi alligevel have anstalterne. Jeg ville være glad, hvis vi kunne finde et bedre navn, og en vis modernisering, menneskeliggørelse og rationalisering af anstalterne, som de er i dag, må man gennemføre, for at de kan blive tidssvarende; det er det, det foreliggende lovforslag sigter på. Det gælder indretning såvel som behandling.

Jeg kan give tilslutning til lovforslagets idé. Jeg skal ikke gå i enkeltheder, men vil fremhæve betydningen af ansættelse af forsorgsmedarbejdere og betydningen af udvidet adgang til lægelig behandling og psykiatrisk behandling, og ligeså vil jeg fremhæve de udvidede beskæftigelsesmuligheder, oprettelsen af værksteder o. lign. Når jeg fremhæver betydningen af disse ting, gør jeg det, selv om jeg tror, at resocialisering kun i undtagelsestilfælde vil kunne lykkes på dette område. Sådan skal det i og for sig også være: disse mennesker skal ikke henvises til anstalter, hvis der er andre udveje. Men jeg mener alligevel, der må være mulighed for, at enkelte kan reddes herigennem, og derfor kan jeg på mit partis vegne give tilslutning til en velvillig behandling af det foreliggende lovforslag.

Sandau: Retsforbundet kan medvirke til fremme af det foreliggende lovforslag. Som det gælder så megen anden lovgivning, er der forud for dette lovforslags fremsættelse gået et udvalgsarbejde, hvis opgave det var at iværksætte en nærmere undersøgelse af den kritik, der fra forskellig side har været fremsat mod de foranstaltninger, der efter den gældende lovgivning kan anvendes med hensyn til arbejdsmodvillige personer, alkoholikere, løsgængere og personer, som i øvrigt har vist asociale træk. Det har sikkert været berettiget, når der er rejst kritik af disse anstalter, som i deres nuværende indretning hører en svunden tid til, og som har været befolket af disse asociale personer. Der er ikke tvivl om, at der har været anbragt mange medborgere under forhold, der mere var en foranstaltning rettet imod personen end en foranstaltning, der kunne være til hjælp og støtte for den pågældende.

Mange af de foreslåede ændringer gælder forandring af betegnelser, idet f. eks. ord som tvangsarbejdsanstalter, forsorgsanstalter o. lign. udgår. Men disse ændringer dækker dog kun over, at der sker en reorganisering af disse anstalter, hvis formål skal være så vidt muligt at hjælpe disse mennesker tilbage til en tilværelse, hvor de kan genvinde respekten for sig selv.

Jeg er enig med det ærede medlem hr. Foged i, at der er brug for idealisme og privat indsats her; men mon ikke også tiden er løbet fra den, for efterhånden som staten tager sig af alt og alle, er der vist ikke plads for meget privat initiativ på dette område? Retsforbundet har da også altid støttet forsorgslovgivningen og altid tilkendegivet, at vi har den største interesse i at medvirke til at skabe de bedste muligheder for reorganisering.

Jeg har forstået, at det ikke er meningen, at der skal bygges nye anstalter, men blot at de bestående skal inddeles i flere afdelinger, for at den enkelte kan få netop den behandling, der må anses for bedst mulig, med størst mulig vægt på socialpsykiatrisk hjælp og med virkelig kvalificeret personale. Forhåbentlig er der netop blandt det kvalificerede personale, der går ind for dette arbejde, folk, der føler det som et kald.

Antallet af dem, der har måttet søge disse anstalter, er blevet mindre og mindre;

men mon ikke også det beror på, at mange af de mennesker, der tidligere blev anbragt på sådanne anstalter, nu bliver støttet og hjulpet gennem forsorgslovgivningen på andre områder?

I øvrigt kan også vi tilsige et velvilligt udvalgsarbejde.

Lynnerup Nielsen: De foreslåede ændringer i forsorgsloven, som i det væsentlige tager sigte på arbejdsanstalterne, er ændringer, der hviler på et mangeårigt arbejde i en kommission, der har afgivet ikke mindre end 4 betænkninger. Det må siges, at der er gået ild i hele det sociale spørgsmål, der knytter sig til den offentlige forsorg, derunder også forsorgen vedrørende de såkaldte arbejdsanstalter. Det klientel, som har ophold på arbejdsanstalter, af hvilke der landet over er godt en snes stykker, tæller mellem 1 500 og 1 600. Det er ikke noget overvældende stort antal, og jeg har da også ved læsningen af den sidst afgivne betænkning fået det indtryk, at tallene er dalet betydeligt gennem den sidste snes år. Det er kun glædeligt, at det er tilfældet. Det har vel også relation til beskæftigelsen, til anden social lovgivning og til samfundsforholdene i almindelighed. Men derfra og til at bringe det nuværende tal langt længere ned er der et stort spring; og at der slet ikke mere skulle være mennesker, der af en eller anden årsag havner under denne del af vor sociale forsorg, må vist være helt utænkeligt.

Nu er forholdet også det — sådan forstår jeg det i det mindste — at de indlagte kommer ind af mange forskellige årsager. Anstalternes klientel er meget varierende; der kommer gamle, for hvem opholdet slet og ret er et spørgsmål om forsørgelse, om kur og pleje. Jeg forstår bare ikke helt, at mange af disse ældre mennesker ikke kunne komme ind på de almindelige alderdomshjem og leve livet sammen med jævnaldrende medborgere. Jeg forstår meget vel, at alle ikke kan, men var det ikke muligt at anbringe en del på de almindelige alderdomshjem?

Personlig erindrer jeg et tilfælde, hvor en 79-årig mand blev anbragt på en sådan arbejdsanstalt, og grunden var den simple, at han, da hans arbejdskraft ebbede ud, ikke kunne få aldersrente, som det dengang

[Lynnerrup Nielsen.]

hed, på grund af, at han ikke var medlem af en sygekasse; i dette tilfælde var det altså et sygekassespørgsmål. Men i øvrigt er årsagerne til, at mennesker havner på disse anstalter, meget varierende.

Det må derfor også hilses med tilfredshed, at der ved de foreslåede ændringer på dette frontafsnit af den sociale lovgivning gives mulighed for gennemførelse af ændringer både i indretningen af de eksisterende anstalter og med hensyn til de mennesker, der skal foretage behandlingen; det er sikkert en opgave, der trænger sig på. Overalt er arbejdsanstalterne nu gamle, og den indvendige indretning er vel de fleste steder forældet, ligesom der også skal gives muligheder for udvidelser til de nødvendige værksteder, og hvad der ellers måtte knytte sig til arbejdsanstalten.

Alt dette er jo en forudsætning for, at et virkeligt resocialiseringsarbejde skal kunne begynde for en del af de indlagte, og dermed får anstalterne også et mål og et perspektiv i sig selv. Jeg har da også forstået, at der skal knyttes mere personale til anstalterne — omend der kun er tænkt på et par af de større anstalter —: læger, psykologer og forsorgsmedarbejdere, med det formål at nå et stykke vej længere frem i resocialiseringsarbejdet. En omflytning af klientelet med henblik på en resocialisering må da også siges at være både naturlig og rigtig. Den mulighed, der nu gives for at yde rejsepenge tilbage til hjemstedet for de unge under 25 år, der ikke fandt det ståsted, som de troede, da de drog ud, vil jo afgjort også være gavnlig, idet den vil kunne hindre de kæntringer, der hidtil i ikke så helt få tilfælde er blevet følgen, og det må naturligvis hilses med tilfredshed. Jeg nærer dog akkurat den samme opfattelse som den, det ærede medlem hr. Foged gav udtryk for her, at det vil være rigtigt, om man ikke slavisk fastlåser sig på aldersgrænsen på 25 år. Jeg tror, at aldersbetingelsen skulle være mere elastisk, det tror jeg ville tjene formålet bedre.

Med hensyn til fordelingen af udgifterne med de $\frac{3}{10}$ til staten og $\frac{7}{10}$ til det mellemkommunale refusionsforbund — der kan refunderes indtil 90 pct. — forstår jeg det således, at denne refusionsordning vil be-

tyde en lettelse for de kommuner, hvori anstalter er beliggende.

Som det vil fremgå af, hvad jeg her har sagt, kan jeg på mit partis vegne tilsige vor medvirken til fremme af de principper, der er nedlagt i lovforslaget.

Socialministeren (Bomholt): Jeg takker de ærede ordførere for deres indlæg, der jo var præget af både saglighed og særlig indsigt. Det foreliggende lovforslag er som det på dagsordenen opførte efterfølgende lovforslag fra indenrigsministeren et resultat af et udvalgsarbejde under socialministeriet. Det er et arbejde, som er overordentlig værdifuldt, og med rette har adskillige af de ærede ordførere sat en streg under arbejdets kvalitet. Ikke mindst analyserne synes jeg er af fortræffelig karakter.

Det ærede medlem hr. Francke var inde på spørgsmålet om disse institutioners benævnelse, og det ærede medlem hr. Foged strejfedes også spørgsmålet. Jeg vil også mene, at det ville være rart, om vi kunne finde et andet navn i stedet for anstalt; forsorgshjem kunne jeg tænke mig, forsorgsinstitution eller arbejds hjem. Men ville det ikke i og for sig være mest i overensstemmelse med den formålslinje, der nu lægges til rette, om de kom til at hedde forsorgshjem? I øvrigt kunne man jo bruge de lokale navne uden en fællesbenævnelse. Man kunne tale om Skansegården, den, der ligger i Hillerød, Store Danneborg, som jo ligger i Odense, Viebæltgården i Svendborg o. s. v. Til gunst for ordet forsorgshjem taler også tanken om en efterforsorg. Jeg tror nemlig, at hvis man virkelig for alvor skal få noget ud af det arbejde, der her påbegyndes, må man også have lidt mere efterforsorg, end man hidtil har haft.

Det ærede medlem hr. Foged var inde på tanken om 1 eller 2 store institutioner og mente, at man muligvis skulle nøjes med den ene større institution foreløbig og se, hvorledes det kom til at forme sig. Det er jo en meget, meget interessant tanke, der i betænkningen er fremsat af overlæge, dr. Stürup, tanken om at nedlægge de mindre anstalter og koncentrere hele arbejdet i få og større anstalter, således at der tilbage bliver nærmest kun én anstalt pr. landsdel. Det er en interessant tanke, som dog ikke

[Socialministeren.]

er nærmere konkretiseret i betænkningen, og de forskellige udvalgsmedlemmer turde jo ikke gå alt for indgående ind på problemet; men det var måske nok værdifuldt, om man i det kommende folketingsudvalg drøftede den nærmere.

Man har her drøftet, hvorledes, om jeg så må sige, besætningen skal være på et forsorgshjem. Der skal være en læge, en socialrådgiver, eventuelt en psykolog. Jeg forstod, at det ærede medlem hr. Foged nærede nogen betænkelighed ved lægen, den nyankomnes lægeundersøgelse: skulle det ikke være tilstrækkeligt med forstanderens blik? Det ærede medlem var også en lille smule betænkelig ved socialrådgiveren: skulle det ikke være tilstrækkeligt med mennesker, der uden i og for sig at have nogen særlig uddannelse havde særlig interesse for feltet? Jeg tror, det ærede medlem her er lige akkurat en streg for meget grundtvigianer. Jeg tror, det bedste ville være — som det ærede medlem fru Kirsten Gloerfelt-Tarp understregede — uddannede forsorgsmedarbejdere, og jeg tror, at ikke mindst lægen er af stor værdi et sådant sted. Jeg har set sociallægens arbejde i Århus, og jeg fik et indtryk af, hvor overordentlig værdifuldt det var. Der kan gennem sådanne uddannede medarbejdere gives en mere intens behandling, og hvis klienterne samles på en centralinstitution, kan effektiviteten derved forøges. Der skal — derom er vi vist alle enige — være et egentligt forsorgsarbejde på institutionerne. Et sådant forsorgsarbejde må jo også gå ind under begrebet revalidering, og der skulle altså gerne i tilknytning til i hvert fald de væsentligere institutioner oprettes værksteder. Der har nok været en slags værksteder ved de hidtidige arbejdsanstalter, men de havde jo ikke noget revalideringssigte. Skal vi imidlertid oprette sådanne værksteder med ret dyrt maskineri, peger det vel også i retning af få og større institutioner. Under alle omstændigheder, hvis vi ikke vil gå til nedlæggelse af mindre institutioner, bør disse istandsættes. Mange af dem er faktisk ringere, end vi kan være det bekendt; der tiltrænges en snarlig modernisering.

Det ærede medlem hr. Asger Jensen betonedede værdien af, at al virksomhed vedrørende denne gruppe medborgere blev

koordineret, og derom er jeg helt enig med det ærede medlem. Man kunne jo meget vel tænke sig, at der, efterhånden som ambulatorierne i henhold til indenrigsministerens lovforslag om sygehusvæsenet vedrørende behandlingsinstitutioner for alkoholskadede udvikles og udvides, blev brug for færre anstalter, færre egentlige forsorgshjem. Det er ikke helt utænkeligt; men i hvert fald må der være et samarbejde mellem institutionerne, og det betones jo også i lovforslaget.

Spørgsmålet er, om der på disse anstalter som på de tidligere tvangsarbejdsanstalter skal kunne udøves tvang. Der må vel være lukkede afdelinger på et par af dem, og i denne forbindelse gør jeg opmærksom på det standpunkt, som er fremme i betænkningen; det er just lægerne, der ønsker, at der skal være adgang til tvungen behandling af alkoholister, ud fra det ganske enkle synspunkt, at alkoholisme bør betragtes som en sygdom. Det er lykkedes os at bekæmpe alkoholisme ved hjælp af lægemidler: disulfiram o. s. v., men dette medfører jo næsten som konsekvens, at alkoholisme må indgå i samme sygdomsbehandling som alle andre alvorlige sygdomme. Når forslaget om ambulatorier er rykket ind under indenrigsministeren, skyldes det netop dette grundsynspunkt. Ambulatorier skal oprettes i tilknytning til sygehuse, men går vi i fuld alvor ind for det synspunkt, at alkoholisme er en sygdom, ikke fortrinsvis skal betragtes som noget moralsk forkasteligt, som en personlig skyld, men som en sygdom, så følger deraf, at man rykker hen i nærheden af tanken om en meto-disk behandling af sygdommen. Her er det, lægerne sætter ind og siger, at når en sygdomsbehandling er påbegyndt, må den også føres til ende. Jeg kan tiltræde den højtærede indenrigsministers syn på frivilligheden, men når det drejer sig om denne specielle gruppe medborgere, må jeg sige, at jeg har 2 sjæle i samme bryst, og at jeg meget vel forstår lægernes standpunkt.

Fra flere sider er der udtalt glæde over og anerkendelse af den frivillige virksomhed. Jeg vil også gerne støtte dette synspunkt. Det er af den allerstørste betydning, at der er private kredse, som medvirker til revalidering, til genrejsning af disse medmennesker. Her har afholdsorganisationerne

[Socialministeren.]

spillet en ganske overordentlig betydningsfuld rolle, og det er en stor lykke, at afholdsorganisationerne har formået at følge med tiden, således at tidligere agitationsmetoder er afløst af et arbejde for positive interesser.

Det er af virkelig stor betydning, at der både omkring ambulatorierne og de her nævnte institutioner er en kreds af private, der er villig til at hjælpe. Jeg skal også gerne tiltræde det ærede medlem hr. Fogeds betoning af værdien af de private institutioner som f. eks. Blå Kors' hjem, Koføeds Skole og Møltrup Optagelseshjem. Jeg befinder mig altså i den lidt besynderlige situation, at jeg må trøste det ærede medlem hr. Sandau, som stillede sig noget pessimistisk over for det private initiativ. Jeg vil altså prøve på som gammel socialist at opmuntre det ærede medlem til at se med lidt mere venlighed, lidt mere forståelse, på det private initiativ. Jeg tror, at der stadig væk i allerhøjeste grad er brug for det på dette felt.

Med hensyn til tvang eller frivillighed er der især Ring i Ring, der har betonet frivillighedsprincippet. Dr. Alstrup og hans medarbejdere hævder, at det gør det lettere at få folk til at melde sig. De fanges ikke ind med lasso. Det er lettere at få revalideringsarbejdet i gang på frivilligt grundlag. Jeg tror, det gælder over for ambulatorierne, men at det gælder i mindre grad her, hvor det drejer sig om egentlig institutionsindlæggelse.

Det ærede medlem fru Kirsten Gloerfelt-Tarp bemærkede, at $\frac{2}{3}$ af anstaltternes klientel er drikkældige, og det er unægtelig sandt. Cirka halvdelen er kroniske alkoholister. Det ærede medlem mente, at kun ganske få kunne genrejses, kunne føres tilbage til arbejde og samfund. Jeg vil dog tro, det drejer sig om flere. Jeg tror, at mange af de unge kan føres tilbage til et positivt forhold til medmennesker og samfund. Men skal det lykkes, er det nødvendigt for os at gennemføre moderne synspunkter over for dette klientel, ikke blot gennem den konkrete behandling, men også i det almene syn. Jeg mener derfor, de sociale retsvirkninger må falde bort. Man kan ikke på den ene side behandle alkoholisme som en sygdom og samtidig straffe den med tab af valgret o. s. v. De sociale værdighedsbetingelser kan ikke komme i betragtning

her. Man må tage standpunktet fuldt ud. Men gør man det, vil jeg også tro, at der på dette område er mulighed for at gennemføre et virkelig værdifuldt arbejde.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Francke: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring i lov om sygehusvæsenet. (Vedrørende behandlingsinstitutioner for alkoholskadede).

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 961, fremsættelsen i tidenden sp. 917).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Francke: Dette forslag til lov om ændring i lov i sygehusvæsenet må ses som en naturlig konsekvens af de oplysninger, der er givet i de betænkninger, som er omtalt under den førstebehandling af lovforslaget om ændringer i lov om offentlig forsorg, som lige er afsluttet.

Ifølge disse betænkninger har alkoholmisbrug for mange mennesker været en medvirkende og stærkt medvirkende faktor til deres sociale deroute. Det vil derfor være betydningsfuldt, om behandlingen af disse lidelser kan iværksættes så tidligt som muligt, og jeg vil takke den højtærede indenrigsminister for fremsættelsen af det foreliggende lovforslag, der tilsigter at støtte disse bestræbelser.

Behandlingsformen for alkohollidelser er undergået en meget stærk udvikling i de senere år, og det er vel nu almindelig erkendt, at alkoholisme kan betragtes som en sygdom og skal behandles som sådan. Erfaringerne fra de sidste års udvikling på området peger endvidere på den store betydning af, at der samtidig med den